

Psychology and Educational Sciences Law and Social Sciences at the beginning of Third Millennium

پیش بینی استفاده آسیب زا از تلفن همراه بر اساس ویژگیهای شخصیتی در زوجین

حمیدرضا محمودیان

کارشناس ارشد مشاوره، مشاور سازمان بهزیستی فارس

Hrmahmoudiyan@yahoo.com

لیلا پیرایه

دانشجوی دکتری روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت، مربی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز

pirayehleila@yahoo.com

لیلا قانعی فرد

کارشناس ارشد روانشناسی بالینی، کارشناس امور روانی بهزیستی شیراز

lilyghaneiefard@yahoo.com

افسانه وثوقی مطلق

کارشناس ارشد روانشناسی بالینی، مشاور بهزیستی شیراز

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی ویژگی‌های شخصیتی و استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه در زوجین بود. روش پژوهش از نوع همبستگی بود. جامعه پژوهش زوجین مراجعه کننده به مرکز مشاوره و نمونه پژوهش شامل ۱۵۰ نفر از زوجین بود که به روش در دسترس از جامعه آماری انتخاب شدند. ابزار اندازه‌گیری پژوهش، پرسشنامه پنج عاملی شخصیت نئو و پرسشنامه پرسشنامه استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه جنارو و همکاران (۲۰۰۷) بود. داده‌ها به وسیله نرم‌افزار SPSS در دو سطح توصیفی و استنباطی و با استفاده از آزمون تحلیل رگرسیون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته‌های پژوهش نشان داد که ابعاد شخصیت در کل ۱۰ درصد از تغییرات واریانس استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه را تبیین می‌کنند. همچنین مولفه‌های برون‌گرایی و مسئولیت‌پذیری به صورت منفی و معناداری قادر به پیش‌بینی استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه بودند. اما بعد روان‌نژدی به صورت مثبت و معناداری قادر به پیش‌بینی استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه نبود. بنابراین می‌توان با توجه به ویژگی‌های شخصیتی و آموزش مناسب استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه را کاهش داد.

واژگان کلیدی: ویژگی‌های شخصیتی، استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه، زوجین

Psychology and Educational Sciences Law and Social Sciences at the beginning of Third Millennium

مقدمه

مفهوم شخصیت برای سال‌ها در بین محققان مورد چالش واقع شده است و تعریف‌های متعددی درباره آن ارائه شده است. یکی از اولین نظریه‌ها رویکرد صفت، آیزنک است که شخصیت را متشکل از سه بعد برون‌گرایی- درون‌گرایی، نوروزگرایی- پایداری هیجانی و پسیکوزگرایی- کنترل تکانه در نظر گرفته است. بعدها کتل با بهره‌مندی از روش تحلیل عاملی ۳۰ عامل را برای شخصیت مطرح کرد. تحقیقات بعدی بر روی نظریه کتل نشان داد، شخصیت از ۵ عامل تشکیل شده است. هر چند که بین محققان مختلف در باره تعیین عوامل اختلاف نظر وجود دارد (احدی، ۱۳۸۶).

کوستا و مک‌کری شخصیت را متشکل از ۵ عامل اصلی نوروزگرایی، برون‌گرایی، تجربه‌پذیری، همسازی، وظیفه‌شناسی عنوان کردند. که هر یک از این عوامل را محصول شش صفت می‌دانستند. کوستا و مک‌کری با استفاده از روش‌های تحلیل عاملی به این نتیجه رسیدند که می‌توان در خصوصیات شخصیتی با پنج بعد اصلی در نظر گرفت. نوروزگرایی (N) به تقابل فرد برای تجربه اضطراب تنش، ترحم‌جویی، خشونت، تکانش‌وری، افسردگی و حرمت خود پائین برمی‌گردد. برون‌گرایی به تمایل فرد برای مثبت بودن جرأت قلبی، پرنانژی بود، و صمیمیت اطلاق می‌گردد. تجربه‌پذیری و تحلیل فرد به کنجکاوای عشق به هنر، هنرمندی، انعطاف‌پذیری و خردورزی گفته می‌شود. همسازی به تمایل فرد برای بخشندگی، مهربانی، سخاوت، همدلی، همفکری، نوع‌دوستی و اعتقادورزی مرتبط می‌شود. وظیفه‌شناسی به تحلیل فرد برای منظم بودن، کارآمدی، قابلیت اعتقاد و اتکا خود، نظم‌بخشی، پیشرفت مواردی منطقی بودن و آرام بودن برمی‌گردد (احدی، ۱۳۸۶).

یکی از وسایل پرکاربرد امروزی در ارتباطات انسانی تلفن همراه می‌باشد. امروز تلفن همراه به عنوان یکی از مظاهر فناوری ارتباطی نوین در زندگی فردی و اجتماعی بشر جایگاهی قدرتمند دارد و جزء لاینفک مناسبات روزمره محسوب می‌شود. تلفن همراه در ابتدا به عنوان وسیله‌ای با قابلیت جابه‌جایی وارد جامعه شد و پس از مدت کوتاهی شیوه ارتباط ما با یکدیگر را دگرگون کرد. پژوهش‌های انجام گرفته درباره تلفن همراه نشان می‌دهد «استفاده اجتماعی» در دلایل اولیه پذیرش این فناوری وجود نداشته است. در واقع کسب و کار و امنیت، دلایل نخستین پذیرش این وسیله بوده‌اند، اما پس از مدت کوتاهی، به استفاده ارتباطی عمده کاربران تبدیل شده‌اند (Palen et al, 2001). دگرگونی‌های عمده‌ای که فناوری‌های نوین از جمله تلفن همراه، در زیست اجتماعی ما بر جای می‌گذارند، امری پذیرفته شده است؛ رواج این فناوری‌ها بسیاری از نظریه‌پردازان را واداشته تا سخن از عصری جدید در حیات بشری به میان آورند: عصر اطلاعات و ارتباطات. امروزه مشاهده می‌شود که خانواده‌ها و دانش‌آموزان به طور چشمگیری از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند، اما عده‌ای نیز وجود دارند که اطلاعی از این شبکه‌ها ندارند ولی اشخاصی در اطراف آنها استفاده می‌کنند و به نحوی بر کیفیت زندگی آنان تاثیر مستقیم دارند و نیاز دارند اطلاعاتی در این زمینه کسب کنند (پیرایه و همکاران، ۱۳۹۴).

نتایج تحقیقات پزشکی که درباره تاثیرات جسمی تلفن همراه صورت می‌گیرد، به نفع این وسیله ارتباطی نیست. بی‌تردید تکنولوژی و رشد صنعت بر ابعاد سلامت انسان موثر است. امروزه رشد چشمگیری در استفاده مفرط از تلفن همراه وجود دارد و این رشد گسترده توجه پژوهشگران را به آثار زیستی ناشی از این تلفن‌های همراه معطوف داشته است. این در حالی است که به اثرات روانشناختی و اجتماعی استفاده طولانی‌مدت از این وسیله ارتباطی توجه کافی نشده است. کامپیو و سوگیرا (۲۰۰۵) و بیل‌لیوکس و همکاران (۲۰۰۷) عنوان می‌کنند که ظرفیت‌های اعتیادآور تلفن همراه را نباید مورد غفلت قرار داد. جهش روزافزونی در خصوص توجه به اعتیاد اینترنتی در ویرایش جدید راهنمای آماری اختلالات روانپزشکی به وجود آمده است (Block, 2008). طبق اظهارنظر بلوک این اختلالات متعلق به وسواس فکری- عملی هستند و به عنوان یکی از موضوعات سلامت عمومی جدی در کره جنوبی و دیگر کشورهای آسیایی تبدیل شده است. موارد بالینی نیز در کشور آمریکا (Black, 1999, Young, 2007, Shapira Et al, 2003) دیده شده است.

یانگ (۲۰۰۷) عنوان می‌کند که معتادان به اینترنت، شناخت‌های بسیار مشکل‌زایی را نسبت به غیرمعتادین دارند که در استفاده آسیب‌زای اینترنت نیز سهم دارد، زیرا مکانیزم گریز روانشناختی برای اجتناب از مشکلات ادراک شده و واقعی را فراهم می‌کند. شواهد نشان‌دهنده آن است که استفاده مفرط از تلفن همراه مرتبط با الگوهای رفتاری دیگر از جمله بیدار ماندن در شب و اشتغال به تبادل پیام کوتاه و همچنین وابستگی عاطفی است که در ذهن کاربران ایجاد می‌شود. به طوری که این افراد معتقدند که بدون استفاده از تلفن همراه قادر به زندگی کردن نیستند.

در همین راستا آگراوال و همکاران (۲۰۰۸) نشان دادند که استفاده از تلفن همراه بر کیفیت نطفه در مردان با کاهش مقدار اسپرم، جنیندگی، تحرک، زیست‌پذیری و ریخت‌شناسی بهنجار تاثیر منفی دارد. امواج الکترومغناطیس فعالیت الکتروآنسفالوگرام را تغییر می‌دهند و سبب آشفتگی در خواب و تمرکز شده و خستگی و سردرد را به وجود می‌آورند. کروات و همکاران (۱۹۹۸) دریافتند که استفاده از

Psychology and Educational Sciences Law and Social Sciences at the beginning of Third Millennium

تکنولوژی‌های ارتباطی جدید، روابط اجتماعی افراد در حالت واقعی را کاهش داده و موجبات کاهش بهزیستی به واسطه تنهایی، افسردگی و انزوا را فراهم کرده است. تلفن همراه در کنار اینترنت، از اصلی‌ترین نشانه‌های این عصر جدید هستند. با وجود افزایش تعداد کاربران به میلیون‌ها نفر هنوز تلفن همراه موضوع پژوهش‌های جدی و علمی قرار نگرفته است. تلفن همراه در ابتدا به عنوان وسیله‌ای با قابلیت جابه‌جایی وارد جامعه شد و پس از مدت کوتاهی شیوه ارتباط با یکدیگر را دگرگون کرد (محمودی‌بختیاری و آدی‌بیک، ۱۳۸۸). این در حالی است که پیش‌بین‌های شخصیتی استفاده آسب‌زا از این وسیله ارتباطی چندان مورد توجه واقع نشده است.

اثرات مخرب تلفن همراه بسیار گسترده گزارش شده و از ایجاد وابستگی و اعتیاد به تلفن همراه در کاربران گرفته تا اثرات روان‌شناختی و حتی پیامدهای جسمی و فیزیکی را در برمی‌گیرد. تحقیقات نشان می‌دهد که استفاده مفرط از تلفن همراه، موجب نوعی وابستگی شده و در مواقع شدید موجب روزمرگی کاربران می‌شود. این وابستگی نیز به تدریج به عادت تبدیل شده و در نتیجه منجر به نوعی اعتیاد در کاربران می‌شود (حسینی، ۱۳۸۴).

پژوهش‌ها این واقعیت را نادیده می‌گیرند که در مقایسه با رایانه‌های شخصی و شبکه اینترنت، انسان‌های بیشتری در زندگی روزمره خود با تلفن همراه مرتبط‌اند و از آن بهره می‌گیرند. برای مثال در برخی کشورها تعداد خطوط تلفن‌های همراه از جمعیت کشور پیشی گرفته است؛ به طوری که برای نخستین بار در سال ۲۰۰۱، تعداد تلفن‌های همراه در دنیا از تعداد تلویزیون‌ها بیشتر شد. همچنین، هزینه‌هایی که افراد به طور ماهانه برای تلفن همراه پرداخت می‌کنند، بسیار بالاتر از هزینه‌ای است که برای مثال، برای استفاده از اینترنت می‌پردازند (Geser, 2004).

بسیاری از روانشناسان و متخصصان مشاوره خانواده، ناهنجاری‌ها و اختلاف‌های زوجین در مسائل عاطفی و جنسی را یکی از عوامل جدی و قابل توجه افزایش آمار طلاق در کشور می‌دانند و افزایش این ناهنجاری‌ها و اختلاف‌ها را زنگ خطری برای تحکیم نهاد خانواده توصیف می‌کنند (آینده‌بان، ۱۳۹۳). به نظر می‌رسد عدم جامعه‌پذیری صحیح زوجین ریشه عمده چنین مسائلی باشد، بدین معنا که عدم آشنایی مناسب و صحیح فرد با الگوها، هنجارها، تکالیف و انتظارات خود در زندگی زناشویی می‌تواند زمینه‌ساز بسیاری از مشکلات و ناهنجاری‌ها شود. آنچه بدیهی به نظر می‌رسد آن است که در زمان گذشته نهاد خانواده به عنوان تنها نهاد کارگزار جامعه‌پذیری افراد محسوب می‌شد، اما با توجه به تغییرات صورت‌گرفته و رشد فناوری و بروز پدیده‌های نوظهوری چون اینترنت، ماهواره، رسانه‌های جمعی و شبکه‌های اجتماعی، شاهد پیدایش رقبای جدی در کنار خانواده در امر جامعه‌پذیری افراد هستیم. از میان رسانه‌های متنوع و نوین می‌توان از شبکه‌های اجتماعی به‌عنوان یکی از پرمخاطب‌ترین رسانه‌ها در سراسر دنیا یاد کرد که بویژه با رشد فناوری تلفن‌های همراه هوشمند و تسهیل دسترسی افراد به این شبکه‌ها ضریب نفوذ اعضای آن به سرعت در حال افزایش است. بنابراین، پژوهش حاضر به دنبال بررسی ویژگی‌های شخصیتی و استفاده آسب‌زا از تلفن همراه در زوجین می‌باشد.

روش تحقیق

طرح پژوهش توصیفی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش حاضر، شامل زوجین مراجعه کننده به مرکز مشاوره در سال ۱۳۹۵ بود. نمونه آماری در پژوهش حاضر عبارت است از ۱۵۰ نفر که برای انتخاب نمونه از روش نمونه‌گیری در دسترس استفاده شد. پرسشنامه شخصیتی پنج عاملی (NEO فرم کوتاه ۶۰ سؤالی): پرسشنامه NEOPI-R، یکی از آزمون‌های شخصیتی است که براساس تحلیل عوامل ساخته شده است و از جدیدترین ابزارها در زمینه شخصیت است که توسط مک‌گری و کوستا در سال ۱۹۸۵ تحت عنوان پرسشنامه NEO معرفی شد. فرم بلند این پرسشنامه در ۲۴۰ عبارت به منظور اندازه‌گیری پنج عامل یا حیطه اصلی روان‌نژندی، برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری، دلپذیر بودن و مسئولیت‌پذیری طراحی شده است. همچنین این پرسشنامه فرم دیگری به نام NEO-FFI دارد که یک پرسشنامه ۶۰ سؤالی است و برای ارزیابی پنج عامل اصلی شخصیت به کار می‌رود. در فرم ۲۴۰ سؤالی هر عامل دارای ۶ سطح یا زیرمقیاس است در حالی که فرم کوتاه هر عامل با ۱۲ سؤال سنجیده می‌شود. که در این پژوهش از فرم کوتاه (۶۰ سؤالی) استفاده شده است. ضریب آلفای گزارش شده پرسشنامه پنج عامل بزرگ شخصیتی توسط مک‌گری و کاستا بین ۰/۷۴ تا ۰/۸۹ متغیر بوده است. در تحقیقی که توسط بوجارد و همکاران در سال ۱۹۹۹ صورت گرفت، ضریب آلفا برای عصبیت ۰/۸۵، برای برون‌گرایی ۰/۷۲، برای باز بودن به تجربه ۰/۶۸، برای توافق ۰/۶۹ و برای وجدانی بودن ۰/۷۹ به دست آمده است که نشان دهنده همسانی درونی بالای پرسشنامه است. حق‌شناس (۱۳۸۵) ضریب اعتبار بازمیابی را برای یک گروه نمونه ایرانی شامل ۲۰۸ دانشجو با سه ماه فاصله زمانی به ترتیب ۰/۷۹، ۰/۷۵، ۰/۸۰ و ۰/۸۳ برای عصبیت، برون‌گرایی، باز بودن به تجربه، توافق و وجدانی بودن به دست آورد (ملازاده، ۱۳۸۷). در زمینه روایی همزمان این پرسشنامه، بین پرسشنامه ریخت‌مایرز بریگز، پرسشنامه شخصیتی مینه‌سوتا، پرسشنامه تجدیدنظر شده کالیفرنیا،

Psychology and Educational Sciences Law and Social Sciences at the beginning of Third Millennium

بررسی مزاج گیلفورد و زاكرمن، سیاهه یا فهرست رگه ها و مقیاس رگه بین فردی، رابطه بالایی مشاهده شده است. این یافته ها نشانگر روایی مناسب این پرسشنامه است (ابراهیمی، ۱۳۸۷).

پرسشنامه استفاده آسیب زا از تلفن همراه: مقیاس استفاده مفرط از تلفن همراه، توسط جنارو و همکاران (۲۰۰۷) ساخته شده است. این مقیاس بر اساس ده شاخص روانشناختی از راهنمای تشخیص و طبقه بندی اختلالات روانی طراحی شده است. این مقیاس ۲۳ آیتم دارد و دارای خرده مقیاس و زیر عامل نیست. همچنین، بر اساس طیف لیکرت شش گزینه‌ای (۱- هرگز ۲- تقریباً هرگز ۳- برخی اوقات ۴- اغلب ۵- تقریباً همیشه ۶- همیشه) نمره گذاری می‌شود. نمرات بالا منعکس کننده استفاده مفرط است. جنارو و همکاران (۲۰۰۷) پایایی آن را به روش همسانی درونی روی دانشجویان دختر و پسر اسپانیایی ۰/۸۷ گزارش دادند. گل محمدیان و یاسمی نژاد (۱۳۸۹) اعتبار آزمون به روش آلفای کرونباخ را ۰/۹۰ گزارش کردند. همچنین، پایایی مقیاس را از طریق بازآزمایی و روایی دونیمه کردن رضایت بخش گزارش کردند.

روش تجزیه و تحلیل داده ها: در این پژوهش داده‌های خام پرسشنامه‌ها با نرم افزار SPSS-21 در دو سطح توصیفی و تبیینی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند، در سطح توصیفی به محاسبه آماره‌های توصیفی نظیر میانگین، انحراف استاندارد، حداکثر و حداقل متغیرها پرداخته شد. همچنین برای آزمون فرضیه، از تحلیل رگرسیون استفاده شد.

یافته ها

ویژگیهای دموگرافیک شرکت کنندگان در جدول (۱) ارائه شده است.

جدول (۱) آمار توصیفی متغیرهای دموگرافیک شرکت کنندگان

متغیر	گروه	تعداد	درصد
سن	زیر ۳۰ سال	۸۵	۵۷
	۳۱ تا ۴۰ سال	۴۵	۳۰
	۴۱ تا ۵۰ سال	۲۰	۱۳
	۵۰ به بالا	۰	۰
جنسیت	مرد	۶۵	۴۳
	زن	۸۵	۵۷

جدول (۱) جدول فراوانی متغیرهای جمعیت شناختی گروه های شرکت کننده به تفکیک وضعیت سن و جنسیت نشان می‌دهد. با توجه به این جدول ۵۷ درصد شرکت کنندگان زیر ۳۰ سال و ۳۰ درصد بین ۳۰ تا ۴۰ سال و ۱۳ درصد نیز بین ۴۰ تا ۵۰ سال سن دارند. همچنین ۵۷ درصد زن و ۴۳ درصد مرد بودند.

جدول (۲) شاخص های آمار توصیفی ابعاد شخصیت شرکت کنندگان

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	بیشترین	کمترین
روان نژندی	۲۰/۵۲	۶/۰۲	۶	۴۱
برون گرایی	۲۸/۸۵	۵/۰۸	۹	۴۳
انعطاف پذیری	۲۵/۶۱	۳/۹۸	۱۰	۳۷
دلپذیر بودن	۲۸/۵۳	۵/۰۱	۹	۴۳
مسئولیت پذیری	۳۱/۸۵	۶/۱۱	۱۵	۴۷

جدول (۲) نشان داد که میانگین روان نژندی ۲۰/۵۲، برون گرایی ۲۸/۸۵، انعطاف پذیری ۲۵/۶۱، دلپذیر بودن ۲۸/۵۳ و مسئولیت پذیری ۳۱/۸۵ بود.

Psychology and Educational Sciences Law and Social Sciences at the beginning of Third Millennium

جدول (۳) شاخص های آمار توصیفی میزان استفاده آسیب زا از تلفن همراه شرکت کنندگان

میزان استفاده	میانگین	انحراف استاندارد	حداقل	حداکثر
۷۱/۶۰	۱۵/۶۸	۲۶	۱۲۳	

همانگونه که در جدول (۳) مشاهده می شود میانگین و نحراف استاندارد میزان استفاده آسیب زا از تلفن همراه شرکت کنندگان برابر ۷۱/۶۰ و ۱۵/۶۸ بود و کمترین و بیشترین مقدار این مقیاس برابر ۲۶ و ۱۲۳ بود.

جدول (۴) آزمون ضریب همبستگی پیرسون

متغیرها	شاخص ها	استفاده آسیب زا
روان نژندی	ضریب همبستگی	۰/۲۳۳
	سطح معناداری	۰/۰۰۱
برون گرایی	ضریب همبستگی	-۰/۱۸۹
	سطح معناداری	۰/۰۰۹
انعطاف پذیری	ضریب همبستگی	-۰/۰۰۳
	سطح معناداری	۰/۹۶۴
دلپذیری	ضریب همبستگی	-۰/۲۱۷
	سطح معناداری	۰/۰۰۵
مسئولیت پذیری	ضریب همبستگی	-۰/۲۴۹
	سطح معناداری	۰/۰۰۱

همانگونه که در جدول (۴) مشاهده می شود میزان همبستگی بین بعد روان نژندی با استفاده آسیب زا از تلفن همراه برابر ۰/۲۳۳ بود و باتوجه به سطح معناداری بدست آمده بین این دو متغیر رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. میزان همبستگی بین برون گرایی با استفاده آسیب زا از تلفن همراه برابر -۰/۱۸۹ به دست آمد و با توجه به سطح معناداری بدست آمده بین این دو متغیر رابطه منفی و معناداری وجود دارد. میزان همبستگی بین انعطاف پذیری با استفاده آسیب زا از تلفن همراه برابر ۰/۰۰۳ بود و با توجه به سطح معناداری بدست آمده بین این دو متغیر رابطه معناداری وجود ندارد. میزان همبستگی بین دلپذیری با استفاده آسیب زا از تلفن همراه برابر -۰/۲۱۷ بود و با توجه به سطح معناداری بدست آمده بین این دو متغیر رابطه منفی و معناداری وجود دارد. همچنین میزان همبستگی بین مسئولیت پذیری با استفاده آسیب زا از تلفن همراه برابر -۰/۲۴۹ بود و با توجه به سطح معناداری بدست آمده بین این دو متغیر رابطه منفی و معناداری وجود دارد.

جدول (۵) آزمون تحلیل رگرسیون چندگانه

متغیر ملاک	متغیر پیش بین	B	T	P	R	R ²	F	P
میزان استفاده	روان نژندی	۰/۲۰۴	۲/۱۸	۰/۰۳۰	۰/۳۱۶	۰/۱۰۰	۴/۰۲۲	۰/۰۰۲
	برون گرایی	-۰/۱۸۳	۲/۰۴	۰/۰۴۳				
	انعطاف پذیری	-۰/۰۳۸	۰/۵۲۷	۰/۵۹۹				
	دلپذیری	-۰/۰۵۹	۰/۶۶۶	۰/۵۰۶				
	مسئولیت پذیری	-۰/۲۶۰	۲/۹۶	۰/۰۰۳				

Psychology and Educational Sciences Law and Social Sciences at the beginning of Third Millennium

همانگونه که در جدول (۵) مشاهده می شود مقدار R برای پیش بینی استفاده آسیب زا از تلفن همراه از روی ابعاد شخصیت برابر ۰/۳۱۶ بود و مقدار مجذور R برابر ۰/۱۰۰ می باشد که نشان می دهد ابعاد شخصیت در کل ۱۰ درصد از تغییرات واریانس استفاده آسیب زا از تلفن همراه را تبیین می کنند. همچنین مولفه های برون گرایی و مسئولیت پذیری به صورت منفی و معناداری قادر به پیش بینی استفاده آسیب زا از تلفن همراه می باشند. اما بعد روان نژدی به صورت مثبت و معناداری قادر به پیش بینی استفاده آسیب زا از تلفن همراه می باشد.

بحث و نتیجه گیری

هدف پژوهش حاضر پیش بینی استفاده آسیب زا بر اساس ویژگیهای شخصیتی در زوجین بود. نتایج پژوهش نشان داد که ویژگیهای شخصیتی قادر به پیش بینی استفاده آسیب زا بود و بین ویژگی های شخصیتی با استفاده آسیب زا از تلفن همراه در زوجین رابطه معناداری وجود دارد. با توجه به نتایج آماری این فرضیه می توان گفت بین بعد روان نژندی با استفاده آسیب زا از تلفن همراه رابطه مثبت و معناداری وجود دارد، بین برون گرایی با استفاده آسیب زا از تلفن همراه رابطه منفی و معناداری وجود دارد، بین انعطاف پذیری با استفاده آسیب زا از تلفن همراه رابطه معناداری وجود ندارد، بین دلپذیری با استفاده آسیب زا از تلفن همراه رابطه منفی و معناداری وجود دارد، بین مسئولیت پذیری با استفاده آسیب زا از تلفن همراه رابطه منفی وجود دارد.

نتایج این تحقیق با نتایج تحقیقات و مطالعات ینگ (۲۰۱۱)، ازوی و همکاران (۲۰۰۹)، ایگارش (۲۰۰۸)، هاردی (۲۰۰۷)، کاراهوچا (۲۰۰۶)، هامبرگر و آرتزی (۲۰۰۳)، ولفردت و دول (۲۰۰۱)، یاسمی نژاد و گل محمدیان (۱۳۹۰)، شایق و همکاران (۱۳۸۸) همسو و هماهنگ است. نتایج تحقیقات این محققان نشان داد وابستگی به تلفن همراه با روان رنجورخویی رابطه مثبت و با برونگرایی رابطه منفی دارد، همچنین بین فراوانی ارسال پیامک با برونگرایی رابطه وجود دارد.

افراد باز، زندگی سرشار از تجربه ای دارند. کنجکاو و خلاق اند و در مقایسه با افراد بسته احساسات مثبت و منفی فراوانی دارند. تبیینی که می توان با این نتایج به آن اشاره کرد صفت کنجکاوی در افراد گشوده می باشد که می تواند دلیل خوبی برای جذب شدن به سوی تلفن همراه و در نهایت استفاده افراطی از آن باشد، زیرا ممکن است فرد در ابتدا از روی کنجکاوی به سوی تلفن همراه جذب شود بدون آن که از عواقب آن اطلاع کافی داشته باشد و در نهایت در اثر استفاده مفرط و عدم دانش کافی در مورد نحوه استفاده از تلفن همراه، منجر به استفاده آسیب زا از آن می گردد.

یکی از وسایل پرکاربرد امروزی در ارتباطات انسانی تلفن همراه می باشد. امروز تلفن همراه به عنوان یکی از مظاهر فناوری ارتباطی نوین در زندگی فردی و اجتماعی بشر جایگاهی قدرتمند دارد و جزو لاینفک مناسبات روزمره محسوب می شود. نفوذ کاربردهای تلفن همراه در شئون زندگی پدیده ای جهانی است و در جامعه ما با وجود فروکش کردن تب اولیه استفاده از آن، مقبولیتش به حدی رسیده که مضرات جدی و اساسی این فناوری مدرن را مخفی و نادیده نگه می دارد، مضراتی که در حوزه های متنوع اجتماعی، فرهنگی، رفتاری، روانشناسی، پزشکی، قانونی، جزایی و ... به آسیب زایی می پردازد.

اشتغال زیاد به تماس های تلفن همراه به ویژه ارسال و دریافت پیامک در بین جوانان نگرانی ها و دلشوره های زیادی را در افراد ایجاد می کند. به طوری که برخی از کاربران در خصوص پاسخ ها و کیفیت آنها مشغله فکری زیادی دارند و ماحصل این فعالیت ها اختلال در نظم خواب و پرداختن به تکالیف روزمره را موجب می شود. استفاده بیش از اندازه و غیرضروری از تلفن همراه برای کاربر استرس و پریشانی ذهنی پدید می آورد. فرد مبتلا در طول روز چندین بار احساس می کند گوشی تلفن همراهش زنگ می خورد. خاموش بودن تلفن همراه در افرادی که استفاده مفرط از آن دارند تحمل ناپذیر است و موجب می شود حتی هنگام خواب یا در مواقع خاصی که گوشی تلفن همراه را خاموش می کنند یا در حالت سکوت قرار می دهند به استرس دچار شوند. فرد معتاد نمی تواند از گوشی تلفن همراه خود دور بماند و از هر ترفندی برای استفاده دائمی از آن بهره می جوید. استفاده مفرط از تلفن همراه مرتبط با الگو های رفتاری دیگر از جمله بیدار ماندن در شب و اشتغال به تبادل پیام کوتاه و همچنین وابستگی عاطفی است که در ذهن کاربران ایجاد می شود. به طوری که این افراد معتقدند که بدون استفاده از تلفن همراه قادر به زندگی کردن نیستند.

یکی از مشکلات اجتماعی تلفن همراه آن است که فضاهای خصوصی و خلوت را از بین می برد. در واقع فرد به نوعی کنترل خود بر زمان و مکان مکالمات و روابط خود را از دست می دهد و این مسئله منجر به تشویش، اضطراب روحی دائم و دلهره می شود. جوانان ترجیح می

Psychology and Educational Sciences Law and Social Sciences at the beginning of Third Millennium

دهند چهره خود را در روابط عاشقانه یا عاطفی در محیط های دیگر پوشیده نگاه دارند. در نتیجه، در چنین مواردی ترجیح می دهند دور از جمع با تلفن همراه صحبت کنند، اما معمولاً در سایر موارد حساسیت خاصی ندارند.

با توجه به اینکه طرح پژوهش از نوع همبستگی می باشد، نمی توان به رابطه علی و معلولی بین متغیرها دست یافت. زیرا متغیرهای روانشناختی تحت تاثیر عوامل زیادی هستند در نهایت در تعمیم نتایج باید به دقت عمل کرد. از طرفی دیگر محدودیت های نمونه گیری و عدم دسترسی محققان به امکانات لازم جهت نمونه گیری در حجم بالا از محدودیت های این پژوهش بود.

با توجه به تاثیر استفاده از تلفن همراه بر زندگی افراد و روابط بین فردی آنان، انجام پژوهش هایی درباره تاثیر استفاده از این وسیله بر روابط دوستانه، گذراندن اوقات فراغت، روابط بین نسلی فرزندان و والدین و روابط زناشویی می تواند در خور توجه باشد و در قالب برنامه های آموزشی جنبه کاربردی یابد. همچنین پیشنهاد می شود مشاوران و روانشناسان به آزمایش رویکردهای مشاوره ای و روش های خودتنظیمی و مدیریت زمان در کاهش استفاده مفرط از تلفن همراه بپردازند. بررسی چالش های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی ناشی از بکارگیری قابلیت های تلفن همراه مانند پیام کوتاه، عکسبرداری، فیلمبرداری و ... در جامعه ایران می تواند به روشن شدن مسائل این حوزه و برون رفت از مشکلات کمک نماید.

منابع

- احدی، بتول. (۱۳۸۶). رابطه شخصیت و رضایت زناشویی. روانشناسی معاصر، دوره ۲، شماره ۲، ۳۶-۳۱.
- پیرایه، لیلیا، محمودیان، حمیدرضا، غلامی حقیقی فرد، آمنه، پاسالار، حمیده، شاهدی، زیبا. (۱۳۹۴). شبکه های اجتماعی و آسیب های ناشی از آن. شیراز: انتشارات ارم.
- حق شناس، حسن. (۱۳۸۵). طرح پنج عاملی ویژگی های شخصیت (راهنمای تفسیر و هنجارهای آزمون NEO-FFI و NEO-PI-R). شیراز: انتشارات دانشگاه علوم پزشکی شیراز.
- حسینی، سیدحسن. (۱۳۸۴). تحلیل جامعه شناختی رابطه اینترنت و اعتیاد به مواد مخدر. فصلنامه انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات، دوره اول، شماره پیاپی ۲ و ۳، ۱-۱۰.
- شایق، سمیه، آزاد، حسین، بهرامی، هادی. (۱۳۸۸). بررسی اعتیاد به اینترنت و رابطه آن با ویژگی های شخصیتی در نوجوانان تهران. مجله علمی پژوهشی اصول بهداشت روانی، سال ۱۱، شماره ۲ (پیاپی ۴۲)، ۱۴۹-۱۵۸.
- گل محمدیان، محسن، یاسمی نژاد، پریسا. (۱۳۹۰). هنجاریابی، روایی و پایایی مقیاس استفاده آسیب زا از تلفن همراه COS در دانشجویان. یافته های نو در روانشناسی. سال ششم، شماره ۱۹.
- گنجی، حمزه. (۱۳۸۲). روانشناسی عمومی. انتشارات: بعثت.
- محسنی، منوچهر. (۱۳۸۶). جامعه شناسی جامعه اطلاعاتی. تهران: انتشارات دیدار.
- محمودی بختیاری، بهروز و آدی بیگ، آرزو. (۱۳۸۸). تلفن همراه به عنوان رسانه ای مکتوب: مطالعه ای گفتمانی از متون طنز پیام کوتاه فارسی. فصلنامه پژوهش زبان و ادبیات فارسی. شماره پانزدهم، ۱۷۵-۱۹۸.
- یاسمی نژاد، پریسا، گل محمدیان، محسن. (۱۳۹۰). بررسی رابطه پنج عامل نیرومند شخصیت و استفاده آسیب زا از تلفن همراه در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی دزفول. پژوهش های روانشناسی اجتماعی، (۲)، ۷۹-۱۰۵.
- Agarwal, A., Deepinder, F., Sharma, K.S., Ranga, G., & Li, G. (2008). Effect of cell phone usage on semen analysis in men attending infertility clinic: an observational study. *Journal of Fertility and Sterility*. Vol. 89, No. 1.
- Black, D.W., Belsare, G., & Schlosser, S. (1999). Clinical features, psychiatric co morbidity, and health-related quality of life in persons reporting compulsive computer use behavior. *Journal of Clinical Psychiatry*, 60, 839-844.
- Block, J.J. (2008). Issues for DSM-V: Internet addiction. *American Journal Psychiatry*, 165(3), 306-307.
- Conti-Ramsden, G., Durkin, K., Simkin, Z. (2010). Language and social factors in the use of cell phone technology by adolescents with and without specific language impairment (SLI). *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 53(1), 196-208.
- Crystal, D. (2008). *Txtng: The Gr8 Db8*. Oxford: Oxford University Press.

Psychology and Educational Sciences Law and Social Sciences at the beginning of Third Millennium

- Geser, H. (2004). Towards a Sociological Theory of the Mobile Phone., available at <http://socio.Ch/mobile/tgeser1.pdf>.
- Hardie, E.A. (2007). Excessive Internet Use: The Role of Personality, Loneliness and Social Support Networks in Internet addiction. *Australian Journal of Emerging Technologies and Society*, 5(1), 34-47.
- Hamburger, Y. A., & Artzi, E. B. (2003). Loneliness and Internet use. *Computers in Human Behavior*. Volume 19, Issue 1, 71-80.
- Igarashi, T. (2008). Trust does matter in social networks: A longitudinal study. Paper presented at the 29th International Congress of Psychology, Berlin, Germany.
- Jenaro, C., Flores, N., Gomez-vela, M., Gonzglez-Gil, F., & Caballo, C. (2007). Problematic Internet and cell-phone use: psychological, behavioral and health correlates. *Addiction Research & Theory*, 15(3): 309-320.
- Kamibeppu, K., & Sugiura, H. (2005). Impact of the mobile phone on junior high school students' friends hips in the Tokyo metropolitan area. *Cyber psychology & Behavior*, 8(2), 121-130.
- Kraut, R., Kiesler, S., Boneva, B., Cummings, J.N., Helgeson, V. & Crawford, A.M. (2002). Correlates 'Internet paradox revisited'.
- Palen, L. & Salzman, M. & Youngs, (eds.) (2001) "Going Wireless: Behavior & Practice of New Mobile Phone Users", available at <http://www.cs.colorado.edu/7%Epalen/Papers/cswPalen>.
- McCrae, R.R., Costa, P.T. (1987). Revised NEO Personality Inventory and NEO Five- Factor Inventory. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.
- Plant, S. (2000). On the mobile, the effects of mobile telephones on social and individual life. Online Publications Sociology of the Mobile Phone. Soziologisches Institut der Universität Zürich.
- Shapira, N.A., Lessing, M.G., Goldsmith, T.D., Szabo, S.T., Lazoritz, M., Gold, M.S. et al. (2003). Problematic Internet use: Proposed classification and diagnostic criteria. *Depression and Anxiety*, 17, 207-216.
- Ying, Ye. (2011). Psychological and Behavioral Characteristics of Severe Internet Addicts. Institute of Psychology, Chinese Academy of Sciences No.4. Datun Road, Chaoyang District, Beijing, 100-101, China.
- Young, K. (2007). Cognitive behavior therapy with Internet addicts: Treatment outcomes and implications. *Cyber psychology & Behavior*, 10(5), 671-679.